

Kvinnor om kvinnor i parlamentet

Afghanska parlamentariker besökte Sverige

– Jirgan (rådet) i min stam beslutade att kvinnorna fick rösta på mig så att jag skulle komma in i parlamentet på kvinnokvoten. Då sa jag åt dem att det ska de inte göra. De har inte träffat mig. Ni ska rösta på mig om ni har träffat mig och tror på det jag tror på, berättar Saima Khogyani.

TEXT & BILD: BÖRJE ALMQVIST

Saima kommer från det traditionella Khogyanidistriktet i Nangaharprovinsen i östra Afghanistan. Hon och fem andra kvinnliga parlamentariker besökte Stockholm under en vecka i mars på inbjudan av Svenska institutet för att lära sig om svensk förvaltning, samhällsstruktur och politik.

För Saima och flera av de andra är politiken en helt ny värld. När hon bestämde sig för att kandidera till parlamentet sa hennes föräldrar först tvärnej. På inga villkor skulle hon skämma ut familjen. Men Saima gav sig inte. Det slutade med att jirgan för Khogianistammen tog ställning i frågan. Då hade pappan ändrat sig. Dottern var ju faktiskt en kompetent person som arbetat för biståndsorganisationer i över tio år. Dessutom låg det där med politik i familjen även om det aldrig tidigare hade förekommit någon kvinnlig politiker vare sig i familjen eller inom stammen. Däremot hade hennes farfar suttit i kung Zahir Shahs parlament, som upplöstes vid statskuppen 1973.

” Jag trodde inte att någon skulle lyssna på mig, men krigsherrar och andra har förstått att de måste lyssna...

– Sex av mina far- och morbröder låste in sig därhemma av skam. Övriga följde med till jirgan och stöttade mig, berättar hon.

Trots stödet från familjen var det inte lätt att kampanja. Mullor talade emot henne eftersom hon är kvinna.

– Det spreds till och med ett rykte att jag dödats av min familj, så jag var tvungen att gå ut i radio och tv och berätta att jag var vid liv. Jag kampanjade till och med i Tora Bora och folk där röstade på mig. Dem ska jag arbeta speciellt för. Det är mycket viktigt. Om vi inte bistår dem kommer de istället att stödja talibanerna och al-Qaida.

Att folk räknar med att hon ska utföra underverk för sitt fattiga och opiumodlande distrikt som ofta ligger i konflikt med staten tror hon inte.

– Jag förklarade vad arbetet i parlamentet går ut på och att jag inte kan utlova bygandet av sjukhus och annat. Jag lovade att göra vad jag kan och vad som ryms inom lagens ramar. Lagen tillåter bl.a. annat att föra fram folkets klagomål.

– De amerikanska raiderna mot folks hem har skapat en negativ inställning till USA. Det är bara att ringa amerikanerna och påstå att al-Qaida setts till så dyker de upp och genomsöker hus och förhör folk. Ibland tar de folk till basen för förhör. Om de tar med sig kvinnor till förhör leder det till ödesdigra konsekvenser ▶

TEMA
KVINNA & MAN

Kvinnliga afghanska parlamentariker besökte Stockholm i mars. Afghanistan-nytt såg till att få en pratstund.

► när de släpps. Jag har tagit upp det här med regeringen.

– Jag har ingen press på mig, men folk påminner mig och undrar vad som händer. De har svårt att förstå att jag inte kan bygga sjukhus och en del har orealistiska förväntningar. Andra inte. Däremot kan jag prata med relevanta ministerier och biståndsorganisationer, berättar Shafiqa Noori från Parwan-provinsen, strax norr om Kabul.

Samma sak är det för Shahnas Hemati från Herat, men hon betonar att hon har vissa hjärtefrågor.

– Det gäller lagar och förordningar som styr kvinnors liv och att hjälpa till med att förbättra kvinnors rättigheter. De viktigaste frågorna är ”kvinnohus” och ett system för att skydda änkor, mentalt handikappade och funktionshindrade. Jag vill också få folk att förstå att de ska sända sina döttrar till skolan. Dessutom fungerar inte rättssystemet som det ska, särskilt för kvinnor, och det vill jag ändra på.

”Givit upp med männen”

Saleha, som är lärare till yrket och kommer från den utfattiga Nimrozprovinsen i sydvästra Afghanistan utsätts för stor press från hemmet.

– Folk sa till mig att anledningen till att de röstat på mig var att de hade ”givit upp med männen”, som bara pratar och inte håller vad de lovar. Under min valkampanj utfäste jag inga vallöften som jag visste att jag inte kunde hålla. Men jag har lovat att framföra folks synpunkter och problem så gott jag kan.

Innan parlamentets öppnande i december kändes det nervöst för de

flesta kvinnliga parlamentarikerna. Skulle det bli övermäktigt och skulle någon lyssna på en kvinna?

– Jag trodde inte att någon skulle lyssna på mig, men krigsherrar och andra mäktiga har förstått att de måste lyssna, säger Sabrina Saqib från Kabul.

Innan parlamentets öppnande bodde parlamentarikerna på hotell i två veckor för att de skulle lära känna varandra bättre.

– Det har uppstått ett kamratskap mellan parlamentarikerna och vi hjälper varandra, berättar Saleha.

På frågan om männen respekterar sina kvinnliga kolleger uppstår det först en diskussion. De har missförstått frågan och säger att de blir artig och respektfullt bemötta, så som kvinnor normalt blir i Afghanistan. När de förstår att frågan gäller om de tas på allvar blir svaret annorlunda.

– I vår kultur är kvinnor respekterade, men när vi ska tala kan vi bli avbrutna efter fem minuter, medan männen får prata i tio. Dessutom är det ett problem att en del kvinnor per automatik stöder en man istället för en kvinna, säger Saima.

Jämställdheten då?

När det gäller jämställdhetsfrågor, så är det för tidigt för dessa. Hittills har parlamentet i huvudsak arbetat med procedurfrågor och val till kommittéer. Däremot har jämställdhetsfrågan varit uppenbar i hur parlamentsarbetet bedrivs.

– Kvinnor blev inröstade i tre av 16 kommittéer som skulle arbeta med jämställdhetsfrågor som till exempel

kommittéerna för mänskliga rättigheter, miljö och kvinnofrågor.

Tre av de sex parlamentarikerna fick inte tillräckligt många röster i valet, men kom in på ”kvinnokvoten”. Det har inte varit någon större fråga i parlamentet, men de kvoterade har ibland fått negativa kommentarer med påståendet att de inte behövde kämpa lika hårt som andra. Dessutom reagerar en del män negativt på den uppmärksamhet som kvinnorna får ”Vi kan känna oss utanför”, förklarar en av dem.

– Jag upplever en press, men den är inte öppen. Speciellt från de större grupperna i parlamentet. Om man inte stöder dem så får man inte stöd själv. Men den största pressen kommer inte från parlamentets ledamöter utan från regeringen, säger Shahnas Hemati.

Att vara kvinna och arbeta borta från hemorten är ovanligt i Afghanistan och kan innebära vissa begränsningar i rörelsefriheten i jämförelse med de manliga kollegerna, men...

– Det är säkerheten som begränsar oss eftersom vi är parlamentariker. Jag brukade åka upp till Parwan och gå fritt i basaren, men det kan jag inte göra längre. Men rörelsefriheten är ännu mer begränsad för vissa manliga kolleger eftersom en del har ett dåligt rykte. Många köpte röster och utsatte folk för påtryckningar för att få folk att rösta på dem, säger Shafiqa, från Ghorband i Parwan-provinsen. ■

Börje Almqvist är journalist och Afghanistankännare.

